

Vífill Karlsson

ÞJÓÐHAGFRÆÐI STJÓRNENDA

Tilraunaútgáfa fyrir frumgreinadeild, gefið út sem handrit.

Borgarbyggð – Apríl 1999

Þjóðhagfræði stjórnenda
© Vífill Karlsson, 1999

Öll réttindi áskilin

*Rit þetta má ekki afrita með neinum hætti, svosem ljósrítun,
ljósmyndun, prentun, hljóðrítun eða á annan sambærilegan
hátt, að hluta eða í heild, án skriflegs leyfis höfundar.*

Efnisyfirlit

Formáli.....	1
Inngangur.....	2
1. kafli: Samband nokkurra heildarhagstærða.....	3
2. kafli: Ytra- & innra rekstrarumhverfi.....	7
3. kafli: Hagvöxtur.....	10
4. kafli: Verðbólga, raungengi og viðskiptajöfnuður.....	16
5. kafli: Laun og atvinnuleysi.....	23
6. kafli: Vextir og peningamagn.....	28
7. kafli: Almennt menntunarstig.....	29
8. kafli: Sjálfbær þróun.....	31
9. kafli: Stjórnvaldsaðgerðir.....	33

Formáli

Fram til þessa hefur þjóðhagfræði verið kennd í þeim tilgangi að útskýra hvernig samband ýmissa heildarhagstærða er innbyrðis. Tilgangur þessa námskeiðs er að tengja saman heildarhagstærðir og áhrif þeirra á rekstrarumhverfi fyrirtækja. Ekki verður reynt að alhæfa eins og um eitt einkennandi fyrirtæki sé að ræða heldur reynt að varpa ljósi á hversu mismunandi sterk áhrifin geta verið eftir mismunandi einkennum þeirra.

Þær heildarhagstærðir sem hér um ræðir eru hagvöxtur, verðbólga, vextir, laun, raungengi, peningamagn, greiðslujöfnuður og menntunarstig. Einnig verður reynt að varpa ljósi á hvernig vistvæn þróun og algengar stjórnvaldsáðgerðir breyta rekstrarumhverfi fyrirtækja í gegnum heildarhagstærðir. Reynt verður að útskýra í almennum orðum. Helstu niðurstöður verða studdar myndrænt og stærðfræðilega.

Ástæðan fyrir því að höfundur hefur valið að skrifa þennan texta er að þegar þjóðhagfræði er kennd tilvonandi stjórnendum fyrirtækja verða þeir að geta gert sér grein fyrir því hvað þessar heildarhagstærðir þýða fyrir starfsemi þá er honum hefur verið treyst fyrir. Þessar tölur hafa verið unnar í áraraðir af ábyggilegum aðilum og birtar reglulega og eru þ.a.l. samanburðarhæfar á milli ára. Þar fyrir utan eru þessar sömu tölur unnar í öðrum löndum og verða þannig samanburðarhæfar á milli landa. Til eru bæði söguleg og samtímagögn auk þess sem menn reyna að rýna inn í nánustu framtíð með faglega unnum hagspám. Lestur þessarar bókar ætti því að gefa yfirstjórnendum og deildarstjórum kjörið tækifæri til að gera sér enn betur grein fyrir stöðu sinni í sögulegu samhengi, samtímanum og nánustu framtíð.

Hér á landi hefur verið hægt að nálgast gögn yfir heildarhagstærðir hjá Þjóðhagsstofnun, Seðlabanka Íslands eða Hagstofu Íslands svo einhverjir séu nefndir. Nefna má einblöðung eins og Hagvísu Þjóðhagsstofnunar, Hagtölur mánaðarins frá Seðlabanka Íslands og Landshagi Hagstofu Íslands. Þessi rit eru gefin út í hverjum mánuði og bera ýtarlegar upplýsingar sem unnar eru kerfisbundið hverju sinni. Einnig má geta þess að allar þessar stofnanir eru með heimasíðu. Þangað er í flestum tilfellum hægt að nálgast gögn af áður nefndum toga.

Inngangur

Efnið verður nálgæð með þeim hætti að köflum er skipt upp eftir heilarhagstærðum. Stundum er nokkrum heildarhagstærðum skellt saman í kafla. Í þeim tilvikum eru þær það tengdar að sérstakur kafla þeirra myndi hljóma sem endurtekning. Köflunum er skipt í þrjá megin hluta.

Fyrsti hlutinn fjallar um almenn áhrif viðkomandi heildarhagstærðar á rekstrarumhverfi fyrirtækja. Þar verður reynt að útskýra atburðarás áhrifanna og hvort áhrifin séu neikvæð eða jákvæð. Þó er það oft á tíðum svo að ekki verður hægt að færa rök fyrir einhlitri niðurstöðu. Það ætti ekki að koma að mikilli sök því töluverður skilningur á efnahagslegu umhverfi fyrirtækja byggist upp í gegnum skilning á atburðarásinni einni saman.

Annar hluti fjallar um ytra rekstrarumhverfi. Þar hefur höfundur valið að greina fyrirtæki með mis verð- og tekjuteygna eftirspurn.

Þriðji hluti fjallar um innra rekstrarumhverfi. Þar hefur höfundur valið að flokka fyrirtæki eftir svokölluðu tæknilegu innra rekstrarumhverfi og reiknishaldslegu innra rekstrarumhverfi. Í tæknilega innra rekstrarumhverfinu verður fjallað um vægi- og verðteygni aðfanga. Ástæða yfirskriftarinnar er vægi- og verðteygni aðfanga ráðast mikið til af tæknilegri uppbyggingu “framleiðslunnar”. Í reiknishaldslega innra rekstrarumhverfinu verður hins vegar fjallað um rekstrar- og fjármagnsvægi. Yfirskriftin skírskotar til hvernig mismunandi kostnaðar og fjármagns uppbyggingar fyrirtækja koma sér misvel fyrir reiknislega afkomu þess án þess að um eiginlega tæknilega breytingu sé að ræða.